

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/147/2021
Identifikačné číslo spisu: 8107208188
Dátum vydania rozhodnutia: 31.03.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:8107208188.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ X. Q., bytom v V., I. XXXX/XXX, 2/ J.. R. Q., bytom v V., I. XXXX/XXX, 3/ S.. J. Q., bytom v P., Š. XXXX/XX a 4/ S.. B. Q., bytom v V., L. XXXX/X, právnych nástupcov pôvodného žalobcu nebohého S.. J. Q., naposledy bytom v V., R. X, zomrelého X. J. XXXX, proti žalovaným 1/ VIZOP, s.r.o. so sídlom v Prešove, Budovateľská 34, IČO: 17 639 484, zastúpenej JUDr. Petrom Havlíkom, advokátom so sídlom v Nitre, Podzámska 18, 2/ J.. D. H., správkyni konkurznej podstaty VIZOP, s.r.o. so sídlom v Prešove, Budovateľská 34, zastúpenej JUDr. Petrom Koscelanským, advokátom so sídlom v Nitre, Fraňa Mojtu 24, o náhradu mzdy a zaplatenie mzdy s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29C/81/2007, o dovolaní žalovanej 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 26. júna 2012, sp. zn. 17CoPr/1/2012, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovanej 1/ o d m i e t a.

Žalobcom a žalovanej 2/ náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvého stupňa“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom zo 14. decembra 2011, č. k. 29C/81/2007-294, zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal zaplatenia mzdy ako neopodstatnene podanú. O trovách konania nerozhodol s odôvodnením, že o nich rozhodne osobitným rozhodnutím (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

2. Na odvolanie žalobcu a žalovanej 1/ Krajský súd v Prešove rozsudkom z 26. júna 2012, č. k. 17CoPr/1/2012, prvostupňový rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.) a odvolanie žalovanej 1/ odmietol ako podané tým, kto naň nie je oprávnený (§ 218 ods. 1 písm. b/ O.s.p.). V odôvodnení uviedol, že súd prvého stupňa v dostatočnom rozsahu zistil rozhodujúci skutkový stav a svoje skutkové zistenia vecne správne právne posúdil. Konštatoval, že žalovaná 2/ bola v každom prípade oprávnená konať za žalovanú 1/ aj v pracovnoprávných vzťahoch, či už pred 1. februárom 1998, alebo po tomto dni. Správny je výklad ustanovenia § 14 ods. 1 veta prvá zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní (v znení do 31. januára 1998), ktorý podal súd prvého stupňa. Jeho správnosť

potvrzuje aj legislatívna zmena účinná 1. januárom 1998, ktorej účelom bolo predísť výkladovým problémom v otázke oprávnení správcu konkurznej podstaty konať za úpadcu (viď § 14 ods. 1 písm. m/ zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení od 1. februára 1998). V danom prípade došlo k skončeniu pracovného pomeru dohodou žalobcu a žalovanej 2/, ktorá bola pri tom oprávnená konať za žalovanú 1/. Existenciu tejto dohody potvrdili žalobca a žalovaná 2/ zhodne 3. októbra 2002 v priebehu konania vedeného na Okresnom súde Trebišov pod sp. zn. 8C/210/1998. Ich dohoda mala všetky obsahové náležitosti a skutočnosť, že nebola uzatvorená v písomnej forme (§ 43 ods. 2 Zákonníka práce), nemala za následok neplatnosť predmetného právneho úkonu (§ 242 Zákonníka práce). Pracovný pomer žalobcu skončil 28. februára 1999. Súd prvého stupňa, zamietajúc žalobu, rozhodol preto vecne správne. Odvolací súd nepripustil proti svojmu rozhodnutiu dovolanie, lebo dospel k záveru, že nie sú splnené podmienky pre aplikáciu § 238 ods. 3 O.s.p.

3.1. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením z 11. januára 2016, sp. zn. 3Cdo/348/2015, odmietol ako procesne neprípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

3.2. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie aj žalovaná 1/. Uviedla, že súd prvého stupňa nepochopil osobitosť prejednávanej veci spočívajúcu v tom, že žalobca je zamestnancom žalovanej obchodnej spoločnosti a zároveň jej konateľom. Žalobca, ktorý vo všeobecnosti určuje okruh žalovaných subjektov, musel v danom prípade za žalovanú označiť tak žalovanú 1/, ako aj žalovanú 2/. Súd prvého stupňa žalovanej 1/ nedoručil žalobu, nevyzval ju na vyjadrenie sa k nej, neumožnil jej zúčastniť sa na dokazovaní a počas konania prehliadal, že za ňu nebolo konané žiadnym relevantným spôsobom. V dôsledku toho: a/ nemala procesnú spôsobilosť a nebola riadne zastúpená (§ 237 písm. c/ O.s.p.) a b/ súdy jej odňali možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Navyše, ich rozhodnutia sú vecne nesprávne. Z týchto dôvodov žiadala odvolací aj prvostupňový rozsudok zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Pokiaľ šlo o toto dovolanie, uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/348/2015 z 11. januára 2016 bolo vrátené bez rozhodnutia Okresnému súdu Prešov.

4. Žalovaná 2/ na výzvu súdu prvého stupňa uviedla, že vzhľadom na obsah dovolaní (žalobcu) a žalovanej 1/ sa k týmto ich opravným prostriedkom nebude vyjadrovať.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z. z. (ďalej len „C.s.p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016 platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C.s.p. právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky vychádzajúc z vyššie uvedeného ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.) bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej 1/ treba odmietnuť.

7. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 O.s.p. a dôvody prípustnosti proti uzneseniu vymedzoval § 239 O.s.p. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. dovolanie bolo prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa.

8. Najvyšší súd ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka odvolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015, lebo dovolanie bolo podané pred týmto dňom)] po zistení, že dovolanie podala včas žalovaná 1/ (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade so zákonom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

9.1. V prejednávanej veci dovolanie nesmeruje proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), ale proti takému potvrdzujúcemu rozsudku, ktorý nemá znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 3 O.s.p.; najvyšší súd dosiaľ v tejto veci nerozhodoval, preto ani nevyslovil záväzný právny názor (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Prípustnosť podaného dovolania preto z § 238 O.s.p. nevyplýva.

9.2. Vzhľadom k tomu, že druhý výrok napadnutého rozsudku, ktorým bolo odmietnuté odvolanie žalovanej 1/ má povahu uznesenia, zaoberal sa dovolací súd prípustnosťou aj podľa § 239 O.s.p. Predmetný výrok však nemá znaky žiadneho z rozhodnutí uvedených v tomto ustanovení, a teda dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 239 O.s.p.

10. So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, v ktorom došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., sa dovolací súd neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 a § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998). Osobitne ale treba zdôrazniť, že pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

11. Vady konania v zmysle § 237 písm. a/, b/, d/, e/ a g/ O.s.p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania žalobcu preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

12. Dovolateľka zastáva názor, že v konaní vystupoval ten (žalovaná 1/), kto nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený (§ 237 písm. c/ O.s.p.).

13. Uvedená dovolacia argumentácia vychádza z nesprávnej interpretácie § 237 písm. c/ O.s.p. Toto ustanovenie totiž dopadá výlučne na situáciu, v ktorej: a/ účastník nemal procesnú spôsobilosť a (zároveň) b/ nebol riadne zastúpený.

14. Procesnou spôsobilosťou sa rozumie spôsobilosť vykonávať v občianskom súdnom konaní práva a povinnosti účastníka konania samostatne alebo prostredníctvom zástupcu. V prípade fyzickej osoby vzniká táto spôsobilosť v plnom rozsahu plnoletosťou a pred dosiahnutím plnoletosti uzavretím manželstva. Procesnú spôsobilosť nemajú fyzické osoby zbavené spôsobilosti na právne úkony; maloletí majú procesnú spôsobilosť v takom rozsahu, v akom majú spôsobilosť na právne úkony. Právnické osoby, ktoré sú zapísané v obchodnom registri, majú procesnú spôsobilosť.

15. Z obsahu spisu nevyplýva, že by žalovaná 1/ [zapísaná v obchodnom registri (viď výpis na č. 1. 389 spisu)] nemala procesnú spôsobilosť - už preto nemohlo v jej prípade dôjsť k procesnej vade uvedenej v § 237 písm. c/ O.s.p.

16.1. Žalovaná 1/ v dovolaní ďalej namieta, že v preskúmvanej veci sa sudy dopustili procesných nesprávností, ktoré majú znaky vady uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p.

16.2. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má

za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerat' do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

17.1. Podľa žalovanej 1/ jej súdy odňali možnosť konať tým, že súd prvého stupňa žalovanej 1/ nedoručil žalobu, nevyzval ju na vyjadrenie sa k nej, neumožnil jej zúčastniť sa na dokazovaní a počas konania prehliadal, že za ňu nebolo konané žiadnym relevantným spôsobom.

17.2. V predmetnej súvislosti je potrebné mať na pamäti ustanovenie § 14 ods. 1 písm. m/ zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní účinného v čase podania žaloby, podľa ktorého vyhlásenie konkurzu má tieto účinky: na správcu prechádza právo konať v pracovnoprávných vzťahoch za dlžníka. Citované ustanovenie je potrebné vykladať tak, že na správcu prechádzajú všetky práva a povinnosti dlžníka ako zamestnávateľa, vrátane jeho účasti v súdnych konaniach, kde sa uplatňujú nároky z pracovného pomeru. Žiadny právny úkon, ktorý by urobila žalovaná 1/ (zastúpená pôvodným konateľom) v pracovnoprávných vzťahoch by nebol relevantný, bol by nulitný a nevyplyvali by z neho žiadne práva a povinnosti pre samotného dlžníka. Rovnako by nebolo ani účinné doručenie žaloby a akékoľvek procesné úkony žalovanej 1/ (vykonané pôvodným konateľom - žalobcom) v pracovnoprávnom spore by nemali žiadny právny obsah. Vôľu právnickej osoby v konkurze v danom prípade v pracovnoprávných veciach už predstavujú výhradne právne (i procesné) úkony správcu konkurznej podstaty. Účinkom vyhlásenia konkurzu je v prvom rade zmena v pôsobnosti štatutárneho orgánu, keďže všetky jeho oprávnenia v zásade prechádzajú na správcu, pracovnoprávne vzťahy a vystupovanie v súdnych sporoch nevynímajúc. Preto nemožno hovoriť, že súd prvého stupňa nedoručil žalobu ani inak nekonal v konaní so žalovanou 1/. Naopak voči nej konal úkonmi voči správkyni - žalovanej 2/. Teda žaloba jej bola doručená, mala možnosť sa k nej vyjadriť, zúčastniť sa pojednávania, navrhnúť dokazovanie a pod. Tvrdenia žalovanej 1/ o jej odňatí možnosti konať pred súdom nie sú dôvodné.

17.3. Zároveň však, ako je uvedené vyššie, vyhlásením konkurzu osoba neprichádza o právnu ani procesnú subjektivitu, účastníkom konania teda ostáva, pokiaľ tak bola v danom prípade žalobcom označená, pretože súd nemôže svojvoľne „vyškrtnúť“ žalovaného z konania, aj keď ho označil žalobca v rozpore s podstatou zákona. Okresný i krajský súd teda postupovali správne a neodňali žalovanej 1/ možnosť konať pred súdom.

18.1. Pokiaľ ide o dovolanie proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo odmietnuté odvolanie žalovanej 1/ proti prvostupňovému rozsudku ako subjektívne neprípustné, pretože bola žaloba zamietnutá, dovolací súd predovšetkým skúmal, či subjektívne oprávnenie žalovanej 1/ podať odvolanie proti rozsudku okresného súdu posúdil odvolací súd správne. Pokiaľ by sa potvrdilo, že pri tomto posúdení pochybil a z tohto dôvodu nesprávne odvolanie odmietol, hoci na to neboli zákonné dôvody, došlo by k porušeniu ústavného zákazu denegatio iustitiae - odmietnutia spravodlivosti, čo by znamenalo porušenie práva na spravodlivý proces a existenciu vady podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. V predmetnej veci, ale dovolací súd nič podobné nezistil.

18.2. Subjektívna prípustnosť odvolania reflektuje stav procesnej ujmy v osobe určitého účastníka konania, ktorý sa prejavuje v porovnaní najpriaznivejšieho výsledku, ktorý prvostupňový súd pre účastníka mohol založiť svojím rozhodnutím a výsledku, ktorý svojím rozhodnutím skutočne založil (m. m. 3Cdo/46/2001). Ujma môže mať podobu formálnu, ktorá sa navonok prejavuje v odlišnosti napadnutého výroku rozhodnutia od posledného návrhu účastníka vo veci samej v jeho neprospech a podobu materiálnu, ktorá je daná vtedy, ak rozhodnutie svojím obsahom znevýhodňuje osobu podávajúcu opravný prostriedok alebo zhoršuje jej právne postavenie (zúžením jej práv, rozšírením jej povinností), a preto u nej existuje právny záujem požadovať na súde vyššej inštancie odlišné rozhodnutie vo svoj prospech. Dovolací súd osobitne zdôrazňuje, že posúdenie otázky, či odvolaním napadnutý

výrok rozhodnutia súdu prvého stupňa vyznel v prospech alebo neprospech účastníka, a teda či účastník je oprávnenou osobou na podanie dovolania, prislúcha výlučne (v danom prípade odvolaciemu) súdu (m. m. R 50/1999). Pri tomto posudzovaní nemožno brať do úvahy subjektívne presvedčenie účastníka o ujme, ale len objektívnu skutočnosť, že rozhodnutím prvostupňového súdu bola účastníkovi spôsobená určitá, aj nepatrná ujma, ktorú možno odstrániť zrušením alebo zmenou napadnutého rozhodnutia (m. m. 5Cdo/215/2010). Vychádzajúc z účelu odvolania ako opravného prostriedku, môže odvolanie podať len ten účastník konania, ktorému nebolo rozhodnutím súdu prvého stupňa celkom vyhovené, prípadne ktorému bola týmto rozhodnutím spôsobená určitá ujma na jeho právach, ktorú možno odstrániť zrušením napadnutého rozhodnutia.

18.3. Odmietnutie odvolania v preskúmvanej veci odôvodnil odvolací súd tým, že odvolanie žalovanej 1/ podala osoba, ktorá na taký úkon nebola oprávnená. V prejednávanej veci bola žalovaná 1/ v prvostupňovom konaní úspešná, pretože bola žaloba voči nej zamietnutá. Odvolanie proti rozsudku okresného súdu preto nebolo subjektívne prípustné. Odvolací súd správne odvolanie žalovanej 1/ proti rozsudku súdu prvého stupňa odmietol ako podané neoprávnenou osobou, teda nepochybil a žalovanej 1/ neodňal možnosť konať pred súdom ani v tomto smere.

19. Vzhľadom k tomu, že dovolanie žalovanej 1/ nie je podľa ustanovení § 238 ani § 239 O.s.p. prípustné, procesné vady konania namiatané žalovanou 1/ neboli preukázané (§ 237 písm. c/ a f/ O.s.p.) a v dovolacom konaní nevyšli najavo ani ďalšie vady vymenované v ustanovení § 237 O.s.p., dovolací súd dovolanie žalovanej 1/ odmietol ako procesne neprípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

20. V dovolacom konaní úspešným žalobcom a žalovanej 2/ dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania proti žalovanej 1/ nepriznal (§ 142 ods. 1 O.s.p. v spojení § 243b ods. 5 O.s.p.), lebo nepodali návrh na jej priznanie (§ 151 O.s.p.).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.